

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ SAVEDNIPRO
ГО «ЗБЕРЕЖИ ДНІПРО»

www.savednipro.org
savednipro@gmail.com

*Виз. № 13/09/22/246
Від 13.09.2022 р.*

**Міністру захисту довкілля та
природних ресурсів України
п. Стрільцю Р.О.**

Громадська організація «Save Dnipro»
Черниш І.М.

*Щодо оголошення ландшафтного заказника
місцевого значення “Заплавний ліс Перемога”*

Шановний пане Руслане Олександровичу!

Подаємо Вам клопотання про створення ландшафтного заказника місцевого значення “Заплавний ліс Перемога” площею 18,7228 га, який розташований на території Соборного району міста Дніпра, вздовж вулиці Набережна Перемоги. Вибір категорії “ландшафтний заказник” зумовлено широким спектром об'єктів охорони, а також важливим значенням заплавного лісу як частини екосистеми Мандриківської затоки, а отже і потребою у комплексному підході до збереження місцевих заплавних лісових природних комплексів. Наявні на цій території об'єкти біорізноманіття є частинами єдиного цілісного та взаємопов'язаного природного ландшафту, який потребує збереження всіх його компонентів. Територія являє собою ландшафтний комплекс правобережної частини заплави річки Дніпро, створюється з метою захисту популяції рідкісних видів флори і фауни, забезпечення рекреаційними можливостями мешканців міста і недопущення погіршення екологічного стану району.

Проектований заказник розташований в заплавному урочищі на земельних ділянках комунальної власності із цільовим призначенням “07.02 Для будівництва та обслуговування об'єктів фізичної культури і спорту Для проектування та будівництва спортивно-оздоровчого комплексу (без об'єктів торговельного призначення)” з наступними кадастровими номерами:

1210100000:03:149:0055

Юридична адреса:
вулиця Теплична, 17
СМТ Слобожанське, Дніпровський район,
Дніпропетровська область
52005

Адреса для листування
вулиця Теплична, 17
СМТ Слобожанське, Дніпровський район,
Дніпропетровська область
52005

1210100000:03:149:0087
1210100000:03:149:0086

Рис. 1. Межі проєктованого заказника «Заплавний ліс Перемога».

Рис. 2. Межі проєктованого заказника «Заплавний ліс Перемога» на космічному знімку.

Для території проєктованого заказника характерна типова часто антропогенно трансформована рудеральна та лісова рослинність. До складу території потрапляють прибережні ділянки заплавних лісів, які досить часто експансовані аморфою кушовою (*Amorpha fruticosa* L.). Серед рідкісних видів виявлений *Epipactis palustris* (L.) Crantz., який занесений до третього видання **Червоної книги України** (2009). Виявлене місцезростання зафіксоване (відома із спостережень 1980-х років Б.О. Барановського) на берегах Мандриківської затоки (правий заплавний берег в межах м. Дніпропетровська). На жаль, стан популяції сьогодні невідомий.

На території проєктованого заказника зустрічаються наступні оселища **Резолюції 4 Бернської конвенції**, охороняти які Україна зобов'язалась в рамках конвенції, а також відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом:

1. F9.1 Riverine scrub / Прирічкові чагарники.
2. G1.11 Riverine Salix woodland / Прирічкові вербові ліси.

Тваринний світ.

На території заказника відмічені рідкісні види **комаха**, що занесені до **Червоної книги України**.

1. Бджола-тесляр звичайна (*Xylocopa valga*)
2. Дозорець-імператор (*Anax imperator*)
3. Сколія-гігант (*Megascolia maculata*)
4. Вусач мускусний (*Aromia moschata*)

З видів **Червоної книги України**, які охоронялися до 2021 року відмічено три види:

1. Махаон (*Papilio machaon*)
2. Подалірій (*Iphiclides podalirius*)
3. Стрічка блакитна (*Catocala fraxini*)

Також біля затоки збереглися популяції охоронюваних видів **плазунів** – червонокнижної зеленої ящірки *Lacerta viridis* (ЧКУ, Булахов і ін., 2007), черепахи болотної *Emys orbicularis* (ЧК МСОП – NT, **Резолюція 6 Бернської конвенції**).

Серед гніздуючих та мігруючих птахів, що охороняються **Червоною книгою України** відмічено:

1. Гоголь (*Vesperphala clangula* (Linnaeus, 1758))
2. Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758))
3. Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus* (Linnaeus, 1758))
4. Коловодник ставковий (*Tringa stagnatilis* (Bechstein, 1803))
5. Крячок малий (*Sterna albifrons* (Pallas, 1764))

Види, що занесені до Резолюції 6 Бернської конвенції.

1. Гагара чорношия (*Gavia arctica* (Linnaeus, 1758))
2. Бугайчик (*Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1766))
3. Квак (*Nycticorax nycticorax* (Linnaeus, 1758))
4. Чапля руда (*Ardea purpurea* Linnaeus, 1766))
5. Лунь очеретяний (*Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758))
6. Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758))
7. Крячок малий (*Sterna albifrons* (Pallas, 1764))
8. Крячок чорний (*Chlidonias niger* (Linnaeus, 1758))
9. Крячок білокрилий (*Chlidonias leucopterus* (Temminck, 1815))
10. Крячок білощокий (*Chlidonias hybrida* (Pallas, 1811))
11. Крячок річковий (*Sterna hirundo* (Linnaeus, 1758))

12. Рибалочка (*Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758))
13. Жовна сива (*Picus canus* Gmelin, 1788))
14. Дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus* (Hemprich et Ehrenberg, 1833))
15. Сорокопуд терновий (*Lanius collurio* Linnaeus, 1758))
16. Кропив'янка рябогруда (*Sylvia nisoria* (Bechstein, 1795))
17. Синьошийка (*Luscinia svecica* (Linnaeus, 1758))
18. Мухоловка білошия (*Ficedula albicollis* (Temminck, 1815))

Серед охоронюваних видів ссавці на території заказника зустрічається нічниця водяна (*Myotis daubentonii*) занесений до **Червоної книги України** та бобер європейський (*Castor fiber*) занесений до **Резолюції 6 Бернської конвенції**.

Виходячи з вищезазначеного, пропонуємо створити ландшафтний заказник місцевого значення "Заплавний ліс Перемога" з дотриманням на його території наступного охоронного режиму, який забороняє:

- 1) відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території;
- 2) геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;
- 3) порушення ґрунтового покриву окрім робіт пов'язаних з реконструкцією, ремонтом, обслуговування вже існуючих об'єктів благоустрою та комунікацій і мереж;
- 4) застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
- 5) будь-яке нове будівництво, будівництво гідротехнічних споруд (окрім реконструкції, ремонту, обслуговування вже існуючих), поглиблення, розширення водойм та інші види втручання в гідрологічний режим території;
- 6) мисливство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
- 7) інтродукція нових для території заказника видів тварин та рослин;
- 8) влаштування звалищ та захоронень;
- 9) спалювання сухої рослинності та підпали трави.

В заказниках встановлюється режим, який відповідає зоні регульованої рекреації. Регульована рекреація передбачає наступну діяльність: короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, велосипедні і пішохідні прогулянки; огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; влаштування та відповідне обладнання туристичних маршрутів та екологічних стежок, а також спортивну діяльність та спортивні заходи.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження".

Просимо Вас схвалити дане клопотання та забезпечити створення ландшафтного заказника місцевого значення "Заплавний ліс Перемога".

Додатки: наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення "Заплавний ліс Перемога", картографічні матеріали.

З повагою
Голова ГО "SaveDnipro"

Черниш І.М.

Обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення

“Заплавний ліс Перемога”

Вступ

Місто Дніпро має розвинуту промислову інфраструктуру. Під дією потужного антропогенного тиску погіршується стан довкілля, деградують екосистеми і змінюються природні ландшафти. В умовах великого промислового міста відбувається втрата зелених зон, які є вкрай важливими для надання жителям важливих екосистемних послуг (від рекреаційних потреб і до забезпечення мікрокліматичних умов). Розуміючи це, жителі міст традиційно висловлюються на підтримку збереження куточків природи і навпаки обурюються, коли відбувається забруднення водою, повітря і ґрунтів, знищується біорізноманіття, зменшується рекреаційний потенціал територій парків, скверів, лісів, узбережжя річок та степів. Створення територій природно-заповідного фонду є одним із найбільш поширених інструментів вирішення проблеми із втратою біорізноманіття та цінних природних територій.

Важливе екологічне значення цього лісу, разом з усією Мандриківською затокою, стало причиною включення його до складу Регіональної схеми екомережі Дніпропетровської області, затвердженої Дніпропетровською обласною радою.

Створення ландшафтного заказника місцевого значення “Заплавний ліс Перемога” дозволить зберегти ландшафтний комплекс правобережної частини заплави річки Дніпро в межах Соборного району міста Дніпра, захистити популяції рідкісних видів флори і фауни, забезпечити рекреаційними можливостями мешканців міста і не допустити погіршення екологічного стану району.

Створення проектного заказника здійснюється на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385, якою затверджено Державну програму регіонального розвитку України на період до 2020 року. У Програмі йдеться про те, що підвищення ефективності, використання внутрішніх факторів розвитку регіонів здійснюватиметься шляхом виконання таких завдань:

- *...збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі;*
- *раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах;*
- *визначення економічного механізму стимулювання розвитку природно-заповідного фонду України;*
- *підвищення рівня обізнаності населення щодо цінностей територій та об'єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними;*
- *збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини, забезпечення в регіонах доступності до культурної та природної спадщини...*

Також документ зазначає, що до 2017 р. в Україні має бути створено 6733 тис га ПЗФ а до 2021 року – 9095 тис га. Тобто динаміка частки ПЗФ повинна становити у 2013 р – 6,1 %, 2017 – 11 % і у 2021 – 15%. Дані показники деталізовані в розрізі областей. Таким чином, вперше в історії України затверджено нормативні показники заповідності.

Окремо зазначені показники в розрізі областей.

Площа земель природно-заповідного фонду*
(тис. гектарів)

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Дніпропетровська	74,32	175,58	239,42

Питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці*
(відсотків)

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Дніпропетровська	2,2	5,5	7,5

На жаль, саме Дніпропетровщина є однією з областей, що значною мірою відстають від затверджених показників. Згідно рейтингу областей, опублікованого Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Дніпропетровщина посідає 25-те місце серед всіх областей України за кількістю створених територій ПЗФ (3,1% від площі області). Відповідно до нашого дослідження, переданого керівництву Дніпропетровської ОДА у 2021 році, понад 3000 га ПЗФ Дніпропетровщини незаконно розорані і ще понад 10 000 га роздані під паї органами місцевого самоврядування, що залишає лише 2,5% області зі статусом ПЗФ, а це найгірший показник по країні. Відтак, створення нових територій природно-заповідного фонду є надзвичайно важливим, невідкладним завданням саме у Дніпропетровській області.

1. Назва та категорія.

Вибір категорії “ландшафтний заказник” зумовлено широким спектром об’єктів охорони, а також важливим значенням заплавної лісу як частини екосистеми Мандриківської затоки, а отже і потребою у комплексному підході до збереження місцевих заплавної лісових природних комплексів. Наявні на цій території об’єкти біорізноманіття є частинами єдиного цілісного та взаємопов’язаного природного ландшафту, який потребує збереження всіх його компонентів.

Законом України «Про природно-заповідний фонд України» визначено, що заказниками оголошуються природні території (акваторії) з метою збереження і відтворення природних комплексів чи їх окремих компонентів.

Оголошення заказників відбувається без вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об’єктів у їхніх власників або користувачів згідно зі ст. 25 цього Закону.

Назва заказника “Заплавний ліс Перемога” пов’язана з тим, що більшість території проєктованого заказника є заплавною лісом, поряд розташований житловий масив Перемога та Набережна Перемоги, названий, оскільки у травні 1975 року

Мандриківській і Лоцманській масиви поєднали й назвали Перемогою на честь 30-річного ювілею перемоги в Другій світовій війні..

2. Характеристика території.

2.1. Адміністративні відомості.

Проектований заказник розташований на території Соборного району міста Дніпра, вздовж вулиці Набережна Перемоги.

2.2. Загальні відомості про територію.

За фізико-географічним районуванням території України проєктований заказник належить до Південно-Придніпровської схилово-височинної області Дністровсько-Дніпровського північно-степового краю північностепової підзони степової зони (Маринич О. М. Фізична географія України: підручник для вищої школи. – 3-є вид., стереотип. / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – К.: Знання, 2006. – 511 с.).

Територія проєктованого заказника «Заплавний ліс Перемога» репрезентує заплавний та фрагменти аквального типу ландшафтів, сформовані в долині Дніпра на піщаних відкладах. В минулому вкритий заплавними лісами, луками та низкою старичних озер. На фрагменті Військово-топографічної карти (рис. 1) 1875-1888 років, зйомка для якої проходила у 1868-1869 роках, зображено природну заплаву р. Дніпро та заплавно-лісовий та лучний комплекси правобережжя, які існували на місці проєктованого заказника до розбудови міста Дніпро та заповнення Дніпровського водосховища.

Рис.1. Фрагмент Військово-топографічної карти 1875-1888 рр.

2.3. Інформація про користувачів та власників земельних ділянок, запропонованих для заповідання.

Проектований заказник розташований в заплавному урочищі (рис.2, 3) на земельних ділянках із цільовим призначенням “07.02 Для будівництва та обслуговування об’єктів фізичної культури і спорту Для проектування та будівництва спортивно-оздоровчого комплексу (без об’єктів торговельного призначення)” з наступними кадастровими номерами:

1210100000:03:149:0055 (10.57) га,

1210100000:03:149:0087 (6.6096) га,

1210100000:03:149:0086 (1.5532) га.

Загальна площа: 18,7228 га.

Рис. 2. Межі проектного заказника «Заплавний ліс Перемога».

Рис. 3. Межі проєктованого заказника «Заплавний ліс Перемога» на космічному знімку.

2.4. Обґрунтування природної цінності.

Рослинний світ та біотопи (оселища).

Для території характерна типова часто антропогенно трансформована рудеральна та лісова рослинність. Також до складу території потрапляють прибережні ділянки заплавних лісів, які досить часто експансовані аморфою куцвою (*Amorpha fruticosa* L.).

Серед біотопів, які наявні у межах досліджуваної території можна виділити С1.2.1 Рудеральні біотопи багаторічних трав на бідних ґрунтах, С1.2.2 Рудеральні біотопи багаторічних трав нітрофільного типу та Д1.8 Антропогенні широколистяні ліси. Для таких, досить антропогенно трансформованих біотопів (які водночас мають ознаки природної рослинності) в деревному ярусі зафіксовані клен звичайний (*Acer platanoides* L.), клен-явір (*Acer pseudoplatanus* L.), береза повисла (*Betula pendula* Roth.), маслинка вузьколиста (*Elaeagnus angustifolia* L.), черемуха пізня (*Prunus serotina* Ehrh.), абрикос (*Prunus armeniaca* L.), робінія звичайна (*Robinia pseudoacacia* L.), тис звичайний (*Taxus baccata* L.), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle). У чагарниковому ярусі зафіксовані аморфа куцвова (*Amorpha fruticosa* L.), скумпія звичайна (*Cotinus coggygria* Scop.), глід звичайний (*Crataegus laevigata* (Poir.) DC), магонія падуболиста (*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.), калина звичайна (*Viburnum opulus* L.), бірючина звичайна (*Ligustrum vulgare* L.). Трав'янистий ярус аналогічно досить різномірний та представлений такими видами як деревій звичайний (*Achillea millefolium* L.), стокротки багаторічні (*Bellis perennis* (L.) Sessé & Moc.), сідач конопляний (*Eupatorium cannabinum* L.), молочай польовий (*Euphorbia agraria* M.

Bieb.), льонок звичайний (*Linaria vulgaris* Mill.), спориш звичайний (*Polygonum aviculare* L.), фіалка запашна (*Viola odorata* L.).

Прибережні ділянки часто зайняті таким біотопом як Ч7.4. Зарості аморфи кушової із домінуванням саме цього інвазивного чагарника.

Також на території виявлені ділянки заплавної ліси, які презентують такий тип біотопів як Д1.6.1 Заплавні вербові і тополеві ліси (рослинні угруповання у межах класу *Salicetea purpureae* Moog 1958). У складі цих біотопів прослідковується типовий набір видів, у тому числі, наприклад, верба біла (*Salix alba* L.), тополя біла (*Populus alba* L.).

Присутні на території і біотопи чагарникового типу. Наприклад, Ч7.1 Вербові чагарникові зарості піщаних і суглинкових берегів (рослинні угруповання у межах класу *Salicetea purpureae* Moog 1958). У складі цих біотопів прослідковується типовий набір видів, у тому числі, наприклад, хміль звичайний (*Humulus lupulus* L.), підмаренник чіпкий (*Galium aparine* L.).

Серед рідкісних видів виявлений *Epipactis palustris* (L.) Crantz., який занесений до третього видання Червоної книги України (2009). Виявлене місцезростання зафіксоване (відома із спостережень 1980-х років Б.О. Барановського) на берегах Мандриківської затоки (правий заплавної берег в межах м.Дніпропетровська). На жаль, стан популяції сьогодні невідомий.

На території проектного заказника зустрічаються наступні оселища Резолюції 4 Бернської конвенції, охороняти які Україна зобов'язалась в рамках конвенції, а також відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом:

1. F9.1 Riverine scrub / Прирічкові чагарники.
2. G1.11 Riverine Salix woodland / Прирічкові вербові ліси.

Тваринний світ.

Комахи. На території проектного заказника відмічено понад 50 видів широкопоширених та звичайних комах.

1. <i>Aglais io</i>	20. <i>Graphosoma italicum</i>
2. <i>Aphantopus hyperantus</i>	21. <i>Harmonia axyridis</i>
3. <i>Apis mellifera</i>	22. <i>Issoria lathonia</i>
4. <i>Bombus terrestris</i>	23. <i>Lasius niger</i>
5. <i>Carabus coriaceus</i>	24. <i>Lycaena phlaeas</i>
6. <i>Celastrina argiolus</i>	25. <i>Lycaena tityrus</i>
7. <i>Cerambyx scopolii</i>	26. <i>Maniola jurtina</i>
8. <i>Cetonia aurata</i>	27. <i>Melolontha melolontha</i>
9. <i>Cicindela hybrida</i>	28. <i>Oedipoda caerulescens</i>
10. <i>Coccinella bipunctata</i>	29. <i>Pieris rapae</i>
11. <i>Coccinella septempunctata</i>	30. <i>Plebejus argus</i>
12. <i>Coenonympha pamphilus</i>	31. <i>Pleuroptia ruralis</i>
13. <i>Colias hyale</i>	32. <i>Polygonia c-album</i>
14. <i>Coreus marginatus</i>	33. <i>Polyommatus icarus</i>
15. <i>Cupido argiades</i>	34. <i>Pontia edusa</i>
16. <i>Cynthia cardui</i>	35. <i>Pyrrhocoris apterus</i>
17. <i>Dolycoris baccarum</i>	36. <i>Stictocephala bisonia</i>
18. <i>Galopterix splendens</i>	37. <i>Sympetrum sanguineum</i>
19. <i>Gonepteryx rhamni</i>	38. <i>Tettigonia viridissima</i>

39. *Thymelicus lineola*

40. *Vanessa atalanta*

41. *Vespa crabro*

Окрім того, відмічені рідкісні види, занесені до Червоної книги України.

1. Бджола-тесляр звичайна (*Xylocopa valga*)
2. Дозорець-імператор (*Anax imperator*)
3. Сколія-гігант (*Megascolia maculata*)¹
4. Вусач мускусний (*Aromia moschata*)

З видів Червоної книги України, які охоронялися до 2021 року відмічено три види:

1. Махаон (*Papilio machaon*)
2. Подалірій (*Iphiclides podalirius*)
3. Стрічка блакитна (*Catocala fraxini*)

Варто зазначити, що після активного знищення лучних ділянок в 2021 році, ці види знову потребують активної охорони.

Земноводні. Територія дуже важлива для збереження земноводних, які останнім часом з деяких ділянок у степовій зоні майже зникли у зв'язку зі зміною клімату, та забрудненням, особливо, нерестових водойм. Тому затока з прилеглими водоймами дуже важлива для збереження таких видів амфібій - ропуха зелена *Bufo tesviridis*, часничниця звичайна *Pelobates fuscus*, рахкавка звичайна *Hyla orientalis*, жаба озерна *Pelophylax ridibundus*.

Плазуни. Також біля затоки збереглися популяції охоронюваних видів плазунів – червонокнижної зеленої ящірки *Lacerta viridis* (ЧКУ, Булахов і ін., 2007), черепахи болотної *Emys orbicularis* (ЧК МСОП – NT, Резолюція 6 Бернської конвенції) та вужів - звичайного *Natrix natrix* і водяного *Natrix tessellata*. Всі види земноводних та плазунів охороняються Бернською конвенцією (Додатки 2-3).

Враховуючи, що плазуни є винятково наземною групою тварин, це робить їх практично еталонною групою, вразливою до великої кількості антропогенних факторів. Зокрема, плазуни дуже чутливі до наявності зимових сховищ, до випалювання рослинності а також до трафіку транспорту. Для прискорення травлення вони виповзають на відкриті ділянки грітись на сонці. Проте в умовах антропогенного ландшафту такими відкритими ділянками зазвичай стають дороги. Для багатьох плазунів такі сонячні ванни завершуються загибеллю під колесами автомобілів. Особливою небезпекою для збереження наземних тварин на території ізольованих природних ділянок є загроза підпалів сухої рослинності та лісових пожеж, від яких такі тварини не можуть врятуватись ніяк. Створення заказника стане додатковою гарантією захисту території.

Птахи. Орнітофауна проєктованого заказника поділяється на гніздову фауну, що прилітає до цієї території на період розмноження, осілі види та мігрантів. Останні зустрічаються лише у міграційний період, адже в сезон розмноження перебувають у більш північних широтах, а на зимівлю перелітають значно південніше. Так, деякі види птахів розможуються на крайній півночі Європи (в т.ч. за полярним колом), а на зимівлю відлітають до Африки. Проте для таких видів територія проєктованого

¹ Окрім того, сколія-гігант наводиться в інших дослідженнях для цієї території - <https://www.inaturalist.org/observations/50988969>

заказника не менш важлива ніж для осілих видів. Після створення Дніпровського каскаду водосховищ, кількість заплавних ділянок, придатних для харчування птахів, для відпочинку навколоводних видів на узбережжі і для водоплавних - на захищених від вітру і хвиль невеличких водоймах - практично не залишилось. Скорочення кількості придатних для відпочинку біотопів значно погіршило умови міграції багатьох видів.

Проектований заказник розташований вздовж Дніпровського екологічного коридору, де міграціям птахів перешкоджає велике місто. Тому він має надзвичайно велике значення для перелітних пернатих, які використовують цю територію як місце відпочинку та годівлі.

В кількісному відношенні найбільш багатий ряд горобиноподібних (48 видів – 50,0%), Друге місце за різноманіттям займає ряд сивкоподібні – 13 видів (13,5%). Далі по знижуючій: гусеподібні – 8 видів (8,3%), чаплеподібні – 6 видів (6,2%). Інші ряди представлені 1-4 видами.

Екологічна структура орнітофауни має наступний вигляд: переважна більшість (43 види або 44,8 %), відносяться до водноболотного комплексу. Птахи, пов'язані з лісовими і узлісними місцями мешкання, складають другу важливу групу видів з майже однаковою дольовою участю: 24 – лісових (25,0 %) і 23 – узлісних (23,9 %). Меншу участь в складі фауни беруть види синантропного комплексу (4 види - 4,1 %) і види лісо-водного комплексу (2 види - 2,26 %).

За статусом перебування наймасовішою групою видів є гніздові перелітні птахи (56 видів - 58,3 %). Осілі види представлені 25 видами (26,0%). У зимовий період орнітофауна представлена окрім осілих видів і видами, які прилітають на зимівлю і деякими мігрантами. Тільки в період міграції зустрічаються 6 видів - 6,3 %.

Орнітофауна заказника характеризується наявністю птахів, які потребують охорони. Серед них слід відзначити види, включені до Червоної книги України (2009) та Червоного списку Дніпропетровської області (2011) – 4 види та до додатків 2,3 Бернської конвенції - 88 видів.

Еколого-фауністична характеристика орнітофауни проектного заказника «Заплавний ліс Перемога» (тут важливо відмітити, що в переліку зазначені не лише лісові птахи але й навколоводні та водно-болотні також, що викликано тим, що заказник виходить до берега затоки і відіграє значення для цих екологічних груп також).

№ з/п	Українська назва птаха	Латинська назва птаха	Екологічний комплекс	Характер перебування в регіоні	Охоронна категорія
1.	Гагара чорношия	<i>Gavia arctica</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ПР	ЄС, БЕ, БО, ДО
2.	Пірникоза велика	<i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
3.	Баклан великий	<i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ОС	БЕ

4.	Бугайчик	<i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	ВБ	ГП	БЕ, БО
5.	Квак	<i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
6.	Чепура велика	<i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО
7.	Чепура мала	<i>Egretta garzetta</i> (Linnaeus, 1766)	ВБ	ГП	БЕ
8.	Чапля сіра	<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758	ВБ	ГП	БЕ
9.	Чапля руда	<i>Ardea purpurea</i> Linnaeus, 1766	ВБ	ГП	БЕ, БО
10.	Лебідь-шипун	<i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)	ВБ	ГП	БЕ, БО
11.	Крижень	<i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758	ВБ	ГП	БЕ, БО
12.	Мала чирянка	<i>Anas crecca</i> Linnaeus, 1758	ВБ	ПР	БЕ, БО
13.	Попелюх	<i>Aythya ferina</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО
14.	Чернь чубата	<i>Aythya fuligula</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ПР, ЗМ	БЕ, БО
15.	Чернь морська	<i>Aythya marila</i> (Linnaeus, 1761)	ВБ	ПР, ЗМ	ЄС, БЕ, БО
16.	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ПР, ЗМ	БЕ, БО, ЧУ, ЧДО
17.	Крех великий	<i>Mergus merganser</i> Linnaeus, 1758	ВБ	ПР, ЗМ	БЕ, БО
18.	Лунь очеретяний	<i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО, ВА
19.	Яструб великий	<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ, БО, ВА
20.	Яструб малий	<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ПР, ЗМ	БЕ, БО, ВА

21.	Орлан-білохвіст	<i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	ЛВ	ОС	МСОП, ЄС, БЕ, БО, ВА, ЧУ, ЧДО
22.	Фазан	<i>Phasianus colchicus</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	БЕ
23.	Пастушок	<i>Rallus aquaticus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
24.	Курочка водяна	<i>Gallinula chloropus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
25.	Лиска	<i>Fulica atra</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО
26.	Пісочник малий	<i>Charadrius dubius</i> (Scopoli, 1786)	ВБ	ГП	БЕ, БО
27.	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, ЧУ, ЧДО
28.	Коловодник лісовий	<i>Tringa ochropus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ПР, ЛТ	БЕ, БО
29.	Коловодник великий	<i>Tringa nebularia</i> (Gunnerus, 1767)	ВБ	ПР	БЕ, БО
30.	Коловодник ставковий	<i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	ВБ	ПР	БЕ, БО, ЧУ, ЧДО
31.	Мартин звичайний	<i>Larus ridibundus</i> (Linnaeus, 1766)	ВБ	ГП	БЕ
32.	Мартин жовтоногий	<i>Larus cachinnans</i> (Pallas, 1811)	ВБ	ГП	-
33.	Мартин сивий	<i>Larus canus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ПР, ЗМ	БЕ
34.	Крячок чорний	<i>Chlidonias niger</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО
35.	Крячок білокрилий	<i>Chlidonias leucopterus</i> (Temminck, 1815)	ВБ	ГП	БЕ, БО
36.	Крячок білощокий	<i>Chlidonias hybrida</i> (Pallas, 1811)	ВБ	ГП	БЕ
37.	Крячок річковий	<i>Sterna hirundo</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО

38.	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i> (Pallas, 1764)	ВБ	ГП	БЕ, БО, ЧУ, ДО
39.	Припутень	<i>Columba palumbus</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	-
40.	Горлиця звичайна	<i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ГП	БЕ
41.	Зозуля	<i>Cuculus canorus</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	БЕ
42.	Чорний серпокрилець	<i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)	СИН	ГП	БЕ
43.	Рибалочка	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
44.	Жовна сива	<i>Picus canus</i> Gmelin, 1788	ЛІС	ОС	БЕ
45.	Дятел звичайний	<i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
46.	Дятел сирійський	<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	СИН	ОС	БЕ
47.	Дятел малий	<i>Dendrocopos minor</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
48.	Крутиголовка	<i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758	ЛІС	ГП	БЕ
49.	Плиска біла	<i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758	ВБ	ГП	БЕ
50.	Сорокопуд терновий	<i>Lanius collurio</i> Linnaeus, 1758	УЗ	ГП	БЕ
51.	Вивільга	<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	БЕ
52.	Шпак звичайний	<i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	-
53.	Ворона сіра	<i>Corvus cornix</i> Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	-
54.	Крук	<i>Corvus corax</i> Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	БЕ

55.	Сойка	<i>Garrulus glandarius</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
56.	Сорока	<i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	-
57.	Грак	<i>Corvus frugilegus</i> Linnaeus, 1758	УЗ	ОС	-
58.	Волове очко	<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ЗМ	БЕ
59.	Кобилочка солов'їна	<i>Locustella luscinioides</i> (Savi, 1824)	ВБ	ГП	БЕ
60.	Очеретянка лучна	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
61.	Очеретянка чагарникова	<i>Acrocephalus palustris</i> (Bechstein, 1798)	ВБ	ГП	БЕ
62.	Очеретянка велика	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ
63.	Берестянка звичайна	<i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)	ЛІС	ГП	БЕ
64.	Кропив'янка рябогруда	<i>Sylvia nisoria</i> (Bechstein, 1795)	УЗ	ГП	БЕ
65.	Кропив'янка чорноголова	<i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	БЕ
66.	Кропив'янка прудка	<i>Sylvia curruca</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ГП	БЕ
67.	Кропив'янка садова	<i>Sylvia borin</i> (Boddaert, 1783)	УЗ	ГП	БЕ
68.	Кропив'янка сіра	<i>Sylvia communis</i> Latham, 1787	УЗ	ГП	БЕ
69.	Весняний вівчарик	<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ПР	БЕ
70.	Вівчарик-ковалик	<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)	ЛІС	ГП	БЕ
71.	Вівчарик жовтобровий	<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)	ЛІС	ГП	БЕ

72.	Золотомушка жовточуба	<i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ЗМ	БЕ
73.	Мухоловка строката	<i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)	УЗ	ГП	БЕ, БО
74.	Мухоловка білошия	<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)	УЗ	ГП	БЕ, БО
75.	Мухоловка сіра	<i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)	УЗ	ГП	БЕ, БО
76.	Вільшанка	<i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ГП	БЕ, БО
77.	Соловейко східний	<i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ГП	БЕ, БО
78.	Синьошийка	<i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ, БО
79.	Чикотень	<i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ, БО
80.	Дрізд чорний	<i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ГП	БЕ, БО
81.	Дрізд співочий	<i>Turdus philomelos</i> C.L.Brehm, 1831)	ЛІС	ГП	БЕ, БО
82.	Синиця вусата	<i>Panurus biarmicus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ОС	БЕ
83.	Синиця довгохвоста	<i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
84.	Ремез	<i>Remiz pendulinus</i> (Linnaeus, 1758)	ЛВ	ГП	БЕ
85.	Синиця блакитна	<i>Parus caeruleus</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
86.	Синиця велика	<i>Parus major</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
87.	Підкоришник звичайний	<i>Certhia familiaris</i> Linnaeus, 1758	ЛІС	ОС	БЕ
88.	Горобець хатній	<i>Passer domesticus</i> (Linnaeus, 1758)	СИН	ОС	-

89.	Горобець польовий	<i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	СИН	ОС	БЕ
90.	Зяблик	<i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758)	ЛІС	ГП	БЕ
91.	Зеленяк	<i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	БЕ
92.	Чиж	<i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ЗМ	БЕ
93.	Щиглик	<i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	БЕ
94.	Коноплянка	<i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758)	УЗ	ОС	БЕ
95.	Костогриз	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)	ЛІС	ОС	БЕ
96.	Вівсянка очеретяна	<i>Emberiza schoeniclus</i> (Linnaeus, 1758)	ВБ	ГП	БЕ

Примітки: Екологічний комплекс орнітофауни: ЛІС – лісовий; УЗ – узлісний; ЛВ – лісо-водний; ВБ – водно-болотний; СИН – синантропний вид. Характер перебування: ГП – гніздуєчий, перелітний; ОС – зустрічається протягом усього року; ЛТ – зустрічається в літній період, але не гніздиться; ПР – пролітний (вид зустрічається під час сезонних міграцій); ЗЛ – залітний; ЗМ – зимуючий (спостерігається в зимовий період).

Відношення до охоронних списків: МСОП – загальносвітовий Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (2001 р.); ЄС – Європейський червоний список видів флори і фауни, які знаходяться під загрозою зникнення на території Європи (1991 р.); БЕ – Бернська конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (1979 р.); БО – Бонська конвенція про збереження мігруючих видів тварин (1979 р.); ВА – Вашингтонська конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, які знаходяться під загрозою зникнення (CITES) (1973 р.); ЧУ – Червона книга України (2009 р.); ЧДО – Червона книга Дніпропетровської області (2011 р.).

З огляду на природну цінність заказника існує необхідність здійснення постійного моніторингу орнітофауни на його території. Одним з важливих завдань моніторингу орнітофауни є збір наукових даних про ступінь негативного антропогенного впливу на різні види птахів з метою подальшої розробки та впровадження науково обґрунтованих заходів по їх охороні.

Україна ратифікувала Конвенцію про збереження мігруючих видів диких тварин і має відповідні зобов'язання по охороні перелітних видів та збереженні необхідних для цього місць.

Окрім того, як і у випадку з тваринами, треба зазначити, що саме проектувана ділянка заказника є порятунком для птахів під час сезону полювання, що дає

можливість зберегти тваринне різноманіття і особливо цінні і рідкісні види не тільки дніпровської фауни, а і земель, прилеглих до міста.

Ссавці. З найбільш чисельних видів території проєктованого заказника варто зазначити наступні види: буроzubка звичайна (*Sorex araneus*), кріт звичайний (*Talpa europaea*), лисиця звичайна (*Vulpes vulpes*), заєць сірий (*Lepus europaeus*), нутрія (*Myocastor coypus*)², та бобер європейський (*Castor fiber*). Також, бобер європейський занесений до Резолюції 6 Бернської конвенції.

З видів, занесених до Червоної книги України виявлено один вид:

- Нічниця водяна (*Myotis daubentonii*)

2.5. Соціально-економічна характеристика та культурна цінність території.

Екосистемні послуги – це всі корисні блага, ресурси та вигоди, які людина може отримати від природи. Від них залежить задоволення фундаментальних потреб людини в середовищі існування й продуктах харчування, а отже від них прямо залежить наше життя. Усі екосистемні послуги безкоштовні, оскільки люди не оплачують їх використання або споживання. Втім, з іншого боку – вони безцінні, адже достатньо буде спробувати назвати умовну вартість здоров'я і довголіття. Скільки б кожен з нас був готовий заплатити за довгі роки життя без хвороб?

Відомо дуже багато різновидів екосистемних послуг, частина з яких залежить від лісових екосистем і від водних. В першу чергу це так звані послуги регулювання та підтримання екосистем. До таких екосистемних послуг відноситься все різноманіття процесів у екосистемах, які формують середовище існування біологічних видів, зокрема людини. Це виділення кисню, регуляція клімату, погодних умов, формування мікроклімату, якість повітря, якість і кількість прісної води, формування ґрунтів, запилення рослин та велика кількість процесів, які умовно можна назвати «природним балансом». Також, до послуг підтримання екосистем відносять глобальні процеси формування атмосфери, кліматичних зон, колообіг речовин у природі. Цікаво, що глобальні процеси на земній поверхні й в атмосфері формують екосистеми, але й екосистеми стають частиною глобальних процесів, забезпечуючи планетарні біохімічні цикли, накопичуючи масу органічної речовини.

Більш знайомі для людей - ресурсні соціально-культурні екосистемні послуги. Звісно, у випадку з даним заказником дуже важливими є захист району від вітрів з боку р.Дніпра, роль як місця відпочинку, рекреації та оздоровлення. Також, акваторія затоки важлива для розвитку водно-спортивного та оздоровчого напрямків. Велике індустріальне місто має невелику кількість місць, де можна дозволити собі відпочинок в тиші, поряд з водою, посеред зелені, із співами птахів тощо. На південь від Мандриківської затоки розміщено приватний сектор міста і територія проєктованого заказника є важливим місцем оселення комах-запилювачів, роль яких для приватного сектору важно переоцінити.

Екопросвіта. Ландшафтний заказник надає широкі можливості для застосування різних форм екологічної просвіти та виховання. Перш за все це організація і проведення тематичних пізнавальних екскурсій; облаштування еколого-освітніх зупинок, місць спостереження за природою, екостежок, вишок для спостереження за птахами (birdwatching). Вже зараз коса гребного каналу є одним з

² Останній вид наведений за даними, отриманими з сайту "iNaturalist" - <https://www.inaturalist.org/observations/80472710>

ключових місць спостереження за птахами у м. Дніпро на світовому ресурсі даних про зустрічі птахів EBIRD. Орнітологічні екскурсії та змагання бердвочерів стають все більш популярним видом відпочинку на природі. В сезон гніздування та навесні це місце також стає вдалим для того, щоб слухати та робити записи пташиних співів.

Розвивати такий тип використання території можна, створюючи на території заказника екологічні стежки, обладнані інформаційними стендами, т.зв. “направляючою” інфраструктурою (коли обладнана стежка скеровує рекреантів у запланованому напрямку, уникаючи їх розосередження і обходячи найбільш цінні ділянки) та локаціями для перепочинку. На інформаційних стендах, окрім загальної інформації про заказник, його флору та фауну, значення для міграцій птахів, можна спланувати також стенди із поясненням як саме користуватись мобільними додатками для спостереження за птахами (EBIRD) та іншими групами тварин та рослин (iNaturalist), разом з QR-кодами для завантаження цих додатків.

Поява такої екоосвітньої інфраструктури зробить проєктований заказник вдалим місцем для проведення шкільних екскурсій.

Рекреація

Проєктований заказник межує із щільною міською забудовою, і наразі є популярним місцем рекреації серед мешканців Соборного району. На території проєктованого заказника існує низка ґрунтових доріжок та підходів до берегів затоки, які є місцем відпочинку громадян. Місцеві мешканці проти реконструкції набережної, встановлення бетонних конструкцій та прокладання доріжок з твердим покриттям.

2.6. Існуючі території або об'єкти ПЗФ та природоохоронні території міжнародного значення в межах території, запропонованої для заповідання.

Заказник «Заплавний ліс Перемога» у структурі екомережі

Екомережа - єдина територіальна система природних територій, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного- та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання важливих для збереження цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і, відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України, підлягають особливій охороні.

У 2017 році відповідно до вимог статті 43 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, законів України „Про охорону навколишнього природного середовища”, „Про природно-заповідний фонд України”, „Про екологічну мережу України”, враховуючи подання Дніпропетровської облдержадміністрації, висновки й рекомендації постійної комісії обласної ради з питань екології та енергозбереження, з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття обласна рада вирішила затвердила схему формування екомережі Дніпропетровської області (Рішення № 176-8/VII від 24.03.2017 р.).

Відповідно до затвердженої схеми проєктований заказник належить до ключових територій регіональної екомережі, а саме Мандриківської ключової території (рис. 4). На цей час законодавство не визначає окремого охоронного режиму для територій екомережі і зазвичай охорона таких територій забезпечується саме шляхом створення територій природно-заповідного фонду. Саме такого підходу традиційно

дотримується на Дніпропетровщині, де всі території природно-заповідного фонду входять до екомережі і навпаки - екомережа повністю складається з інсуючих і проєктованих територій природно-заповідного фонду.

Ключові території регіональної екомережі Дніпропетровської області.
МІСТО ДНІПРО

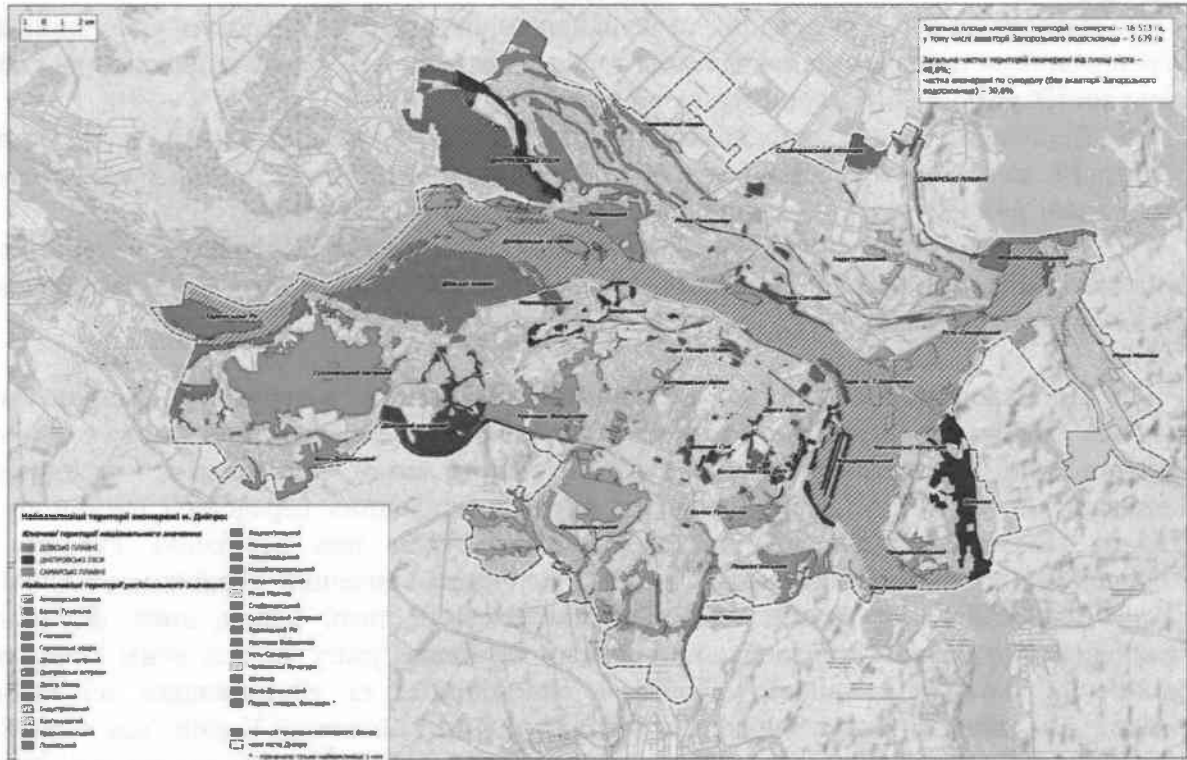

Рис.4. Ключові території регіональної екомережі Дніпропетровської області. Місто Дніпро.

Окрім ролі у регіональній схемі екологічної мережі області, проєктований заказник має важливе значення як ключова частина Дніпровського екокоридору Національної екомережі України, що визначений на рівні Закону України “Про екомережу” та Закону України “Про загальнодержавну програму формування національної екомережі на 2000–2015 роки”..

Відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про екомережу», зведена схема формування екомережі України, регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проєктної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності.

Формування, збереження та використання екомережі здійснюється відповідно до таких основних принципів:

збереження та екологічно збалансоване використання природних ресурсів на території екомережі;

забезпечення участі громадян та їх об'єднань у розробленні пропозицій і прийнятті рішень щодо формування, збереження та використання екомережі;

забезпечення цілісності екосистемних функцій складових елементів екомережі;

забезпечення державної підтримки, стимулювання суб'єктів господарювання під час створення на їх землях територій та об'єктів природно-заповідного фонду, інших територій, що підлягають особливій охороні, розвитку екомережі;

забезпечення поєднання національної екомережі з екомережами суміжних країн, що входять до Всеєвропейської екомережі, всебічний розвиток міжнародної співпраці у цій сфері;

зупинення втрат природних та напівприродних територій (зайнятих рослинними угрупованнями природного походження та комплексами, зміненими в процесі людської діяльності), розширення площі території екомережі.

Відповідно до п. 3, ст. 6 Закону України “Про екомережу” власники і користувачі територій та об'єктів, включених до переліків територій та об'єктів екомережі, зобов'язані забезпечувати їх використання за цільовим призначенням.

Тому створення заказника «Заплавний ліс Перемога» фактично є виконанням рішення Дніпропетровської обласної ради № 176-8/VII від 24.03.2017 р. та виконанням вимог законодавства.

Проектований заказник “Заплавний ліс Перемога” в структурі Смарагдової мережі. Створення Смарагдової мережі – порівняно нова для України форма охорони природи, що впроваджується в рамках виконання вимог ратифікованої в Україні Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції) а також вимог Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Зокрема, згідно ст. 3 Бернської конвенції, Україна має вживати заходи для здійснення національної політики охорони дикої флори, дикої фауни та природних середовищ існування, приділяючи особливу увагу видам, яким загрожує зникнення, вразливим видам, особливо ендемічним, та середовищам існування (оселищам), яким загрожує зникнення; а згідно ст. 4 цієї Конвенції Україна має вживати відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення охорони середовищ існування видів дикої флори та фауни, а також приділяти особливу увагу охороні територій, що мають значення для мігруючих видів.

Смарагдова мережа (Emerald Network) – природоохоронна мережа територій, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI) на загальноєвропейському рівні. Такі території включаються до Смарагдової мережі за клопотаннями держав, але шляхом прийняття рішення Постійним комітетом Бернської конвенції.

Проектований заказник належить до території Смарагдової мережі UA 0000093 Dniprovskie Reservoir (рис. 5), яка створена для охорони умов міграції водоплавних і навколводних птахів, занесених до Резолюції 6 Бернської конвенції, а також для охорони водних та прибережних типів природних оселищ, занесених до Резолюції 4 Бернської конвенції³.

³ <https://natura2000.eea.europa.eu/Emerald/SDF.aspx?site=UA0000093>

Рис. 4. Мандриківська затока на карті Смарагдової мережі Європи.

Створення заказника буде кроком у реалізації вимог низки міжнародних природоохоронних конвенцій та угод, ратифікованих Україною. Зокрема, відповідно до положень Європейської ландшафтної конвенції, згідно ст. 5 якої Україна зобов'язалася встановлювати та впроваджувати ландшафтну політику, спрямовану на охорону, регулювання і планування ландшафту шляхом прийняття конкретних заходів. Україна притримується угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (Угоди АЕВА), згідно ст. 3 якої має визначати середовища існування мігруючих водно-болотних птахів, які знаходяться в межах її території, та сприяти охороні, управлінню, реабілітації і відновленню цих середовищ.

Прибережні захисні смуги. Частина площі (близько половини) ділянки 1210100000:03:149:0055 потрапляє у прибережну захисну смугу р.Дніпро, і є землями природоохоронного призначення і мають визначений у законодавстві охоронний режим (Водний кодекс України, Земельний кодекс України).

Збереження прибережних захисних смуг важливе як з точки зору охорони водних ресурсів так і з точки зору охорони біорізноманіття, адже прибережна захисна смуга є місцем зосередження всіх охоронюваних типів природних оселищ, що зустрічаються в межах проєктованого заказника, а також виконує функцію екотону – перехідної зони на межі екосистем. Екотони відомі як місця найбільшого видового багатства, адже на невеликій території можна зустріти одночасно види, що представляють обидві пограничні екосистеми, а також види, що використовують екотони, як "природні лінії" для кочівель і міграцій. Водночас, екотон, а вірніше – крайова зона кожної з екосистем – місце, що має велику кількість складних пристосувань для захисту екосистеми від несприятливих факторів і її збереження важливе для підтримання гомеостазу екосистеми. Достатньо згадати, що саме в цій

вузькій смузі розміщується значна частина гнізд всіх птахів, сховищ кажанів; тут полюють тварини, а також саме в прибережній зоні відбувається розмноження всіх груп водних тварин і нагул більшості видів риб. Саме тому всі типи прибережних та прибережно-водних природних оселищ знаходяться під охороною.

2.7. Визначення та оцінка проблем, що вимагають втручання, у тому числі, викликаних діяльністю людини на прилеглих територіях, їх ранжування.

На прилеглих до заказника територіях відбувається будівництво із створенням штучних насипів серед акваторії Дніпровського водосховища. Зарегулювання течії викликає посилення розмноження синьо-зелених водоростей. Під час будівництва знищується природна рослинність, порушується стан аквальних комплексів. Проектованому заказнику також загрожує проект реконструкції набережної Дніпра, який передбачає зведення бетонних конструкцій, розчищення берегів від природної рослинності, вирубки дерев.

На межі заказника біля початку коси гребного каналу розташовані стічні труби, з яких в річку Дніпро потрапляють недоочищені стоки.

2.8. Перелік видів діяльності, що пропонується заборонити або обмежити.

Відповідно до ст. 26 Закону України “Про природно-заповідний фонд”:

- На територіях заказників забороняються суцільні, прохідні, лісовідновні та поступові рубки, видалення захаращеності, а також полювання та інша діяльність, що суперечить цілям і завданням, передбаченим положенням про заказник.

Також забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території ландшафтного заказника, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

- 1) відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території;
- 2) геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;
- 3) порушення ґрунтового покриву окрім робіт пов’язаних з реконструкцією, ремонтом, обслуговування вже існуючих об’єктів благоустрою та комунікацій і мереж;
- 4) застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
- 5) будь-яке нове будівництво, будівництво гідротехнічних споруд (окрім реконструкції, ремонту, обслуговування вже існуючих), поглиблення, розширення водойм та інші види втручання в гідрологічний режим території;
- 6) мисливство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
- 7) інтродукція нових для території заказника видів тварин та рослин;
- 8) влаштування звалищ та захоронень;
- 9) спалювання сухої рослинності та підпали трави.

2.9. Перелік дозволених видів діяльності.

Відповідно до ст. 26 Закону України “Про природно-заповідний фонд”:

- Господарська, наукова та інша діяльність, що не суперечить цілям і завданням заказника, проводиться з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища.

В заказниках встановлюється режим, який відповідає зоні регульованої рекреації. Регульована рекреація передбачає наступну діяльність: короткостроковий відпочинок та оздоровлення населення, велосипедні і пішохідні прогулянки, огляд особливо мальовничих і пам'ятних місць; влаштування та відповідне обладнання туристичних маршрутів та екологічних стежок, а також спортивну діяльність та спортивні заходи

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених заказником, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження”.

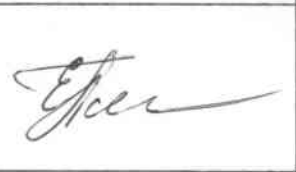

Перелік використаних джерел

1. GBIF.org (06 December 2021) GBIF Occurrence Download <https://doi.org/10.15468/dl.z75hkg>
2. Records of protected animals species in Ukraine. Version 1.3. I. I. Schmalhausen Institute of Zoology. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/hb9rjv> accessed via GBIF.org on 2021-12-06.
3. Auer T, Barker S, Borgmann K, Charnoky M, Childs D, Curtis J, Davies I, Downie I, Fink D, Fredericks T, Ganger J, Gerbracht J, Hanks C, Hochachka W, Iliff M, Imani J, Johnston A, Lenz T, Levatich T, Ligocki S, Long M T, Morris W, Morrow S, Oldham L, Padilla Obregon F, Robinson O, Rodewald A, Ruiz-Gutierrez V, Strimas-Mackey M, Wolf H, Wood C (2021). EOD – eBird Observation Dataset. Cornell Lab of Ornithology. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/aomfnb> accessed via GBIF.org on 2021-12-08
4. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Птахи: Негоробцеподібні (Aves: Non-Passeriformes). // В. Л. Булахов, А.А. Губкін, О.Л. Пономаренко, О. Є. Пахомов. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2008. 624 с.
5. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Птахи: Горобцеподібні (Aves: Passeriformes). // В. Л. Булахов, А.А. Губкін, О.Л. Пономаренко, О. Є. Пахомов. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2015. 522 с.
6. Бредбіер Пол. Дніпропетровськ- місто і птахи. Свята справа №5, 2002, с. 41-46
7. Манюк В. В., Барановський Б. О., Александрова А. О. ОРХІДНІ (ORCHIDACEAE) ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА НОВІ ЗНАХІДКИ. Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин. Матеріали міжнародної конференції (11-15 жовтня 2010 р., м. Київ). – Київ: Альтерпрес, 2010. С.144

Додаток 1. Карти

Колектив авторів

<p>Голова правління ГО "Українська природоохоронна група", м.н.с. Інституту зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України"</p>		<p>Василіук Олексій Володимирович</p>
<p>Проф., завідувач кафедри водних біоресурсів та аквакультури Дніпровського аграрно-економічного університету</p>		<p>Новицький Роман Олександрович</p>
<p>Старший науковий співробітник Інституту зернових культур НААН</p>		<p>Чегорка Петро Тимофійович</p>
<p>Доцент кафедри географії ДНУ імені Олеся Гончара, к.б.н.</p>		<p>Манок Вадим Володимирович</p>
<p>Провідний науковий співробітник Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, д.б.н.</p>		<p>Куземко Анна Аркадіївна</p>
<p>Еколог Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина", кандидат географічних наук</p>		<p>Полянська Катерина Валентинівна</p>
<p>Еколог Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина"</p>		<p>Кученко Богдан Вікторович</p>
<p>Ст.н.с., к.б.н. Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України</p>		<p>Некрасова Оксана Дмитрівна</p>
<p>Асистент кафедри екології та зоології ННЦ "Інститут біології та медицини" КНУ імені Тараса Шевченка, к.б.н., експерт-ботанік, ГО "Українська природоохоронна група"</p>		<p>Безсмертна Олеся Олексіївна</p>
<p>Експерт-зоолог, ГО "Українська природоохоронна група"</p>		<p>Пархоменко Віктор Володимирович</p>
<p>Співзасновник SaveDnipro / SaveEcoBot (ГО "Збережи Дніпро") та ГО "Платформа Громадський Контроль"</p>		<p>Романюков Артем Валерійович</p>
<p>Волонтер МБО "Екологія-Право-Людина"</p>		<p>Пастушенко Надія Сергіївна</p>
<p>Голова ОСН "Будинковий комітет "ОБЕРІГ"</p>		<p>Матвієвська Віра Миколаївна</p>
<p>Адвокат/керуючий партнер адвокатського об'єднання «НОВУМ»</p>		<p>Підлужний Василь Михайлович</p>